

Tampereen kaupunki
kirjaamo
kirjaamo@tampere.fi

Lausuntopyyntö 24.9.2019

Lausunto Tampereen kaupungin vesihuollon kehittämissuunnitelmasta 27.5.2019

Tampereen kaupunki on pyytänyt Pirkanmaan ELY-keskukselta lausuntoa Tampereen kaupungin vesihuollon kehittämissuunnitelmasta, joka on päivätty 27.5.2019.

Lausuttavana olevan kehittämissuunnitelman tavoite on olla Tampereen kaupungin vesihuollon kehittämistä yleisellä tasolla ohjaava strateginen suunnitelma, jossa kuvataan sekä strategiset periaatteet verkoston ja palvelujen laajenemiselle että lähivuosien laajentumisaluetavoitteet. Samalla sen on tarkoitus antaa tietoa mm. luottamuselimille rakennetun omaisuuden tilasta, saneerausvelasta ja investointitarpeista.

Kehittämissuunnitelman laadinnan ohjauksesta ovat vastanneet Tampereen kaupunki ja Tampereen Vesi. Suunnitelma kattaa koko Tampereen kaupungin alueen ja siinä käydään läpi myös ympäristökuntien kanssa tehtävää seudullista yhteistyötä.

Pirkanmaan ELY-keskus lausuu asiasta seuraavaan.

Yleistä

Vesihuoltolain mukaan Tampereen kaupungilla on velvollisuus kehittää vesihuoltoa alueellaan yhdyskuntakehitystä vastaavasti vesihuoltolain tavoitteiden toteuttamiseksi, eli sellaisen vesihuollon turvaamiseksi, että kaupungin alueella on kohtuullisin kustannuksin saatavissa riittävästi terveydellisesti ja muutoinkin moitteetonta talousvettä sekä viemäröinti on järjestetty terveyden- ja ympäristönsuojelun kannalta asianmukaisesti.

Nykyinen vesihuoltolaki ei ota kantaa, millä tavoin vesihuollon kehittämissuunnittelua tulee tehdä, mutta käytännössä erillinen vesihuollon kehittämissuunnitelma on erinomainen tapa tarkastella vesihuollon kokonaistilannetta ja kehittämistarpeita.

Vesihuollon kehittämisvelvollisuuden lisäksi kaupungilla on vesihuoltolain mukainen vesihuollon järjestämisvelvollisuus. Kaupungin on ryhdyttävä toimeen, mikäli vesihuoltolain mukaisia perusteita keskitetyn vesihuollon järjestämiseen on olemassa (suurehkon asukasjoukon tarve taikka terveydelliset tai ympäristönsuojelulliset syyt). Tarvittavat toimenpiteet ovat tarvetta vastaavan vesihuoltolaitoksen perustaminen, vesihuoltolaitoksen

toiminta-alueen laajentaminen tai muun tarpeellisen vesihuollon palvelun saatavuuden turvaaminen. Järjestämisvelvollisuuden täyttämiseen liittyy oleellisesti myös toiminta-aluepäätösten tehokas täytäntöönpano.

Muissa tapauksissa kiinteistön omistaja tai haltija vastaa kiinteistönsä vesihuollosta siten kuin vesihuoltolaissa ja muissa laeissa säädetään.

Tampereen kaupungin vesihuollon kehittämissuunnitelmaluonnos

ELY-keskus pitää suunnitelman laadintaa erittäin tarpeellisena, koska aiempi vesihuollon kehittämissuunnitelma on laadittu vuonna 2008 ja on jomonilta osin vanhentunut. Tampereen kaupunki ja Tampereen Vesi -liikelaitos ovat merkittäviä vesihuoltotoimijoita koko kaupunkiseudun kannalta. Tampere kasvavaa voimakkaasti, mikä lisää suunnitelmallisen vesihuoltotoiminnan tärkeyttä, lisäksi Tampereen Vesi toimii tärkeänä yhteistyökumppanina usean ympäristökunnan kanssa, joissa on myös kasvavaa vesihuoltotarvetta.

ELY-keskus toteaa, että suunnitelma kokoaa hyvin yhteen vesihuollon nykytilaa ja kuvaa Tampereen kaupungin kehitymissuuntia, mikä liittyy oleellisesti myös vesihuollon kehittämiseen. Kuitenkaan varsinaista vesihuollon kehittämissuunnittelua suunnitelma ei juurikaan sisällä, vaan vesihuollon kehittämisen kannalta oleelliset kehittämistarpeet ja -suunnitelmat on koottu kehittämishanketaulukoon ja tarkoitus toteuttaa vasta myöhemmin. Tämä heikentää ELY-keskuksen näkemyksen mukaan suunnitelman vaikuttavuutta.

Suunnitelma ei myöskään anna vastauksia tavoitteessa mainittuun tiedon tuottoon rakennetun omaisuuden tilasta, saneerausvelasta ja investointitarpeista. Suunnitelman haja-asutusalueita, erityisesti Pohjois-Tamperetta, koskeva osuus jää vajaaksi.

Kehittämishanketaulukon mukaisista hankkeista ELY-keskus huomauttaa seuraavaa:

- Velaatan vesiyhtymältä puuttuva vesihuoltolain mukainen häiriötilannesuunnitelma olisi pitänyt olla tehtynä ja viranomaisille toimitettuna vuoden 2016 loppuun mennessä. Muut vesiosuuskunnat ovat häiriötilannesuunnitelman laatineet, mutta myös näiden osalta tulee huolehtia suunnitelmien ajantasaisuudesta ja päivittämisestä.
- Haja-asutusalueen vesihuollon kehittämisen mahdollisuuksia on aiempina vuosina selvitetty laajasti. Selvityksissä voi hyvin olla muuttuneiden olosuhteiden vuoksi päivittämisen tarvetta, mutta ELY-keskus edellyttää, että asia ratkaistaan tämän suunnitelman puitteissa. Asiaa on käsitelty tarkemmin tämän lausunnon seuraavassa kappaleessa.
- Tampereen Veden toiminta-alueiden - kuten muidenkaan vesihuoltolaitosten - vahvistaminen 1–2 vuoden välein ei ole tarpeellista, jos toiminta-alueiden määrittäminen tehdään vesihuoltolain mukaisesti etupainotteisesti maankäyttöä

16.10.2019

ennakoiden. Asiaa on käsitelty tarkemmin tämän lausunnon viimeisessä kappaleessa.

- Suunnitelman laadinta Tampereen Veden saneerausvelan hallinnasta on suunniteltu vuosille 2019-2020. Suunnitelma on kriittisen tärkeä omaisuudenhallinnan ja vesihuoltolain mukaisten maksujen määrittämisen kannalta. Tässä strategisessa kehittämissuunnitelmassa olisi hyvä ollut asettaa saneerausohjelman laadintaan strategisia tavoitteita. Suunnitelmassa todetaankin: "Saneerausvolyymeja tulee lähivuosikymmeninä lisätä merkittävästi, mikä lisää myös investointitarvetta verkostoihin.". Verkostojen saneerauksen avulla saavutettava turhien vuotovesien väheneminen edesauttaa merkittävästi myös hiilineutraalius- ja energiatehokkuustavoitteiden saavuttamisessa.

Maa- ja metsätalousministeriön asettamia vesihuollon tulevaisuuden valtakunnallisia painopisteitä ovat mm. varautuminen, omaisuudenhallinta, vesihuoltolaitosten elinvoimaisuus (organisaatiot, talous, osaaminen, resurssit) sekä uudet, kestävät ja innovatiiviset ratkaisut. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan kehittämissuunnitelmassa esitetyt palvelutasotavoitteet ja kehittämishankkeet toteuttavat erittäin hyvin näitä tavoitteita.

Pohjois-Tampereen vesihuollon kehittäminen

Pohjois-Tampereen alueen vesihuoltotarpeita on kehittämissuunnitelmassa tarkasteltu vesihuoltolain mukaisilla kriteereillä. Paikkatietoanalyysin avulla on selvitetty suurehkon asukasjoukon tarvetta ja terveydellisiä tai ympäristönsuojelullisia tarpeita keskitetyille vesihuollolle. Alueet on priorisoitu tärkeysjärjestykseen.

Huomion arvoista on, että paikkatietoanalyysin tavoitteena on tunnistaa alueet, joilla on vesihuoltolain mukainen vesihuollon tarve. Eli kaikilla tunnistetuilla alueilla on todettu vesihuoltolain mukainen järjestämistarve, priorisoinnin tarkoituksena on vain tärkeysjärjestyksen löytäminen.

ELY-keskus toteaa, että vesihuoltolain mukainen periaate on, että mikäli näitä edellä mainittuja tarpeita esiintyy, kaupungin tulee huolehtia siitä, että ryhdytään toimenpiteisiin tarvetta vastaavan vesihuoltolaitoksen perustamiseksi, vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen laajentamiseksi tai muun tarpeellisen vesihuollon palvelun saatavuuden turvaamiseksi. Kaupungin tulee myös varmistaa toiminta-aluepäätösten toimeenpano.

Jos mitään edellä mainittuja tarpeita ei esiinny, kiinteistön omistaja tai haltija vastaa kiinteistönsä vesihuollosta siten kuin vesihuoltolaissa ja muissa laeissa säädetään.

Toiminta-aluetta ei kuitenkaan voi osoittaa sellaiselle vesihuoltolaitokselle, joka ei kykene huolehtimaan vastuullaan olevasta vesihuollosta taloudellisesti ja asianmukaisesti, tai vesihuollon kustannusten

kattamiseksi perittävät vesihuollon maksut muodostuvat kohtuuttomiksi tai epätasapuolisiksi. On oleellista tiedostaa, että tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että vesihuoltoverkostoinvestointien tarvitsisi olla lyhyellä aikavälillä kannattavia. Kannattavuuden sijaan tulee tarkastella lain mukaisesta vesihuoltotoiminnasta muodostuvien maksujen kohtuullisuutta.

Paikkatietoanalyysin tulosten johtopäätökset jäävät suunnitelmassa epäselviksi. Ilmeisesti tarkasteluita jatketaan kehittämishanketaulukossa mainitulla hankkeella "Selvitys vesihuollon kehittämisen mahdollisuuksista haja-asutusalueilla vesiosuuskuntien tukemisen mallin päivittämistä varten".

Tampereen kaupungilla on olemassa oleva kaupunginhallituksen päätös Tampereen pohjoisen alueen vesihuollon järjestämisestä. Kaupunginhallitus päätti kokouksessaan 20.12.2010 603 § antaa Pirkanmaan ELY-keskukselle lausunnon Tampereen pohjoisen alueen vesihuoltoratkaisuista. Lausunnossa todetaan mm.: "*Tarkastelun perusteella keskitetyn vesihuoltojärjestelmän rakentamista esitetään Sisaruspohjan, Aitolahti-Hirviniemen, Teiskon kirkonseudun ja Terälahden sekä Kolunkylän alueille. Vesihuollon järjestäminen esitetään toteutettavan vesihuolto-osuuskuntien toimesta. Kaupunki osallistuisi hankkeisiin tukemalla osuuskuntia. Vesihuoltoratkaisu vastaa vesihuoltolain mukaiseen kunnan velvollisuuteen vesihuollon järjestämisestä.*". ELY-keskus katsoo, että tätä päätöstä ei ole kokonaisuudessaan toimeenpantu, eli vesihuoltolain mukaista velvoitetta vesihuollon järjestämisestä ei ole täytetty. Järjestämisvelvollisuuden täyttäminen vaatii vesihuollon toiminta-alueiden vahvistamista ja toiminta-aluepäätöksen täytäntöönpanoa.

Pohjois-Tampereen strategisen yleiskaavan tavoitteissa mainitaan mm. vesihuollon järjestämisen tavoitteiden määrittely. Kaavaluonnoksessa viitataan useaan otteeseen Tampereen vesihuollon kehittämissuunnitelmaan ja sen mukaisiin ratkaisuihin, jotka huomioidaan kaavan ehdotusvaiheessa. Kaavatyötä ja vesihuollon kehittämistä on tällaisessa tilanteessa tarkoituksenmukaista tehdä rinnakkain. Pohjois-Tampereen strategisen yleiskaavan ehdotusvaiheeseen tulee tuottaa selkeä linjaus alueen vesihuollon toteuttamisesta.

ELY-keskus edellyttää, että Tampereen kaupungin tulee linjata vesihuollon ratkaisut Pohjois-Tampereen alueella ennen vesihuollon kehittämissuunnitelman hyväksymistä. Vesihuollon kehittämissuunnitelma on oikea hetki tehdä ratkaisuja alueen vesihuollon osalta, mitä vesihuoltolakikin kaupungilta edellyttää. Kaupungin on linjattava asia selkeästi ja mahdollisimman pian, asiaa ei voi jättää Tampereen Veden, alueen vesiosuuskuntien tai asukkaiden ratkaistavaksi.

ELY-keskus pitää hyvänä Tampereen kaupungin tapaa linjata vesiosuuskuntien tukemista yhdenmukaisesti ja selkeästi omalla tukemismallillaan. Tosin nykyisin käytössä oleva malli on vanhentunut ja sisältää virheellistä informaatiota mm. vesihuoltolain noudattamisvelvoitteesta ja rahoitusmahdollisuuksista. Vesiosuuskuntien tukemisen malli tulee päivittää Pohjois-Tampereen vesihuoltoratkaisujen

16.10.2019

linjaamisen yhteydessä, koska avustaminen liittyy oleellisesti hankkeiden talouteen ja sitä kautta toteuttamiskelpoisuuteen. Päivittämisen yhteydessä tulee määrittää investointiavustusten taso sellaiselle tasolle, että linjatut vesihuoltoratkaisut ovat toteuttamiskelpoisia.

Toiminta-alueiden määrittämissääntö

Toiminta-alueiden määrittämissääntö on esitetty vesihuoltolaissa. Kehittämissuunnitelmassa todetaan useaan otteeseen, että vesihuollon toiminta-alueet laajenevat kaavoitusten myötä. ELY-keskus toteaa, että maankäytön suunnitelmat tulee huomioida toiminta-aluevalmistelussa, mutta ne eivät pelkästään voi määrittää toiminta-aluetta. Päinvastoin, toiminta-alueet tulee määrittää etupainotteisesti ennakoitua tulevaa maankäyttöä ja tulevaa verkostojen rakentamista. Tällöin toteutuu vesihuoltolain määräykset toiminta-alueen määrittämisestä suunnitellun yhdyskuntakehityksen mukaisesti ja asukkaiden kuulemisvelvoitteesta.

Toiminta-alueen supistaminen on mahdollista vain, jos alueella ei ole todettavissa vesihuoltolain mukaista vesihuollon järjestämistarvetta.

Liitteen 4 kartoissa on esitetty nykyiset toiminta-alueet ja tulevat vesihuollon laajenemisalueet. ELY-keskus toteaa, että toiminta-alue tarkastelua ei ole tulevien alueiden osalta tehty vesihuoltolain mukaisesti, joten esitettyä tarkastelua ei voi käyttää toiminta-alue-ehdotuksen valmistelun pohjana. Asia tulee valmistella vesihuoltolain mukaisesti.

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty. Asian on esitellyt johtava vesitalousasiantuntija Mikko Keränen ja ratkaissut yksikön päällikkö Heidi Heino. Hyväksyntä on asiakirjan lopussa.

Tämä asiakirja PIRELY/41/07.02/2010 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument PIRELY/41/07.02/2010 har godkänts elektroniskt

Heino Heidi 16.10.2019 14:10

Keränen Mikko 16.10.2019 14:09